

Іщенко Ірина

*магістрантка Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – доцент В. Дмитренко)
(м. Полтава)*

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА ПОЛТАВЩИНІ

Полтавщина має велику кількість унікальних пам'яток архітектури, археології та історії, славиться своїми традиціями, ремеслами. Це зумовлює потребу у їхньому збереженні.

Збереження культурної спадщини передбачає :

- здійснення контролю за дотриманням користувачами зобов'язань щодо збереження культурних пам'яток та утримання їх в належному стані;
- забезпечення умов збереження, захисту, консервації, реставрації, ремонту нерухомих пам'яток та об'єктів культурної спадщини;
- моніторинг наявної мережі та стану пам'яток і об'єктів культурної спадщини Полтавщини;
- проведення роботи з інвентаризації об'єктів культурної спадщини;
- проведення заходів з виготовленням облікової документації на об'єкти культурної спадщини з метою занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
- удосконалення та підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони культурної спадщини.

Для реалізації цих заходів Полтавською облрадою прийнято кілька програм: Комплексну програму розвитку культури і мистецтва на 2021–2025 роки, Програму збереження культурної спадщини на 2021–2023 роки, Програму збереження, вивчення та популяризації Більського городища на 2018–2022 роки.

Загалом, на території області нараховується 2692 нерухомих пам'яток України. Щорічно поводиться моніторинг стану об'єктів та пам'яток культурної спадщини. Так, згідно зі звітом про проведену роботу упродовж 2021 року в рамках Міської програми охорони культурної спадщини і збереження історичного середовища міста Полтава, було проведено 10 візуальних обстежень пам'яток та об'єктів культурної спадщини з метою перевірки дотримання власниками зобов'язань щодо збереження автентичності пам'яток та утримання їх у належному стані. Крім того, було направлено 97 звернень до власників щодо проведення ремонтних робіт та утримання пам'яток у належному стані.

Полтавська область стала учасницею пілотного проєкту Міністерства культури та інформаційної політики України зі створення електронного Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Була проведена

інвентаризація пам'яток історії та архітектури національного та місцевого значення. На сьогодні до Державного реєстру нерухомих пам'яток України включено 100% пам'яток Полтавщини. Однак, на цьому робота не завершується: передбачено доповнення Переліку пам'яток та виявлених об'єктів культурної спадщини.

У рамках Програми збереження, вивчення та популяризації Більського городища на 2018–2022 років передбачено поліпшення матеріально-технічної бази заповідника «Більськ». Зокрема, було придбано авто, комп'ютерну техніку, виготовлено проєктно-кошторисну документацію на нежитлове приміщення під музей заповідника «Більськ», закуплено обладнання та інвентар для археологічних експедицій. Відповідно до Програми здійснюються наукова діяльність: планові розвідувальні роботи у межах Більського городища, інвентаризація об'єктів культурної спадщини, створення електронного каталогу пам'яток. Для забезпечення збереження пам'яток Більського археологічного комплексу створено охоронні дошки, охоронні знаки, проводяться охоронні рейди на території комплексу. Проходять археологічні дослідження на території скіфських некрополів, поселень, оборонних споруд. Забезпечують умови для наукового опрацювання, відтворення і збереження автентичного вигляду знахідок, проводять реставраційні роботи.

Одним із важливих аспектів охорони і збереження культурної спадщини є її популяризація, що передбачає проведення наукових конференцій, інформаційно-просвітницькі заходів, проведення фестивалів, розвиток туристичних маршрутів.

Щорічно на базі Історико-культурного заповідника «Більськ» проходить Літня польова археологічна школа «Охорона, дослідження та популяризація культурної спадщини». У 2021 році за підтримки громадських організацій було відкрито археологічний табір для ветеранів АТО-ООС і членів їхніх родин «ВСІ СВОЇ».

Дирекція Історико-культурного заповідника «Більськ» сприяє популяризації заповідника, археологічних досліджень і надає науковцям фінансову підтримку у виданні їхніх праць. Так у 2020 році вийшла друком нова монографія «Селища скіфського часу в системі Великого укріплення Більського городища.» за авторства С. А. Скорого, В. П. Білозора, О. Б. Супруненка, І. М. Кулатової.

Важливу роль у популяризації Більського городища відіграє етнофестиваль «Гелон Фест». Також з цією метою були створені фільми «Скіфія – царство курганів» і «Гелон – сонце скіфів».

Полтавщина як і інші регіони України має унікальні традиції, збережені в усній народній творчості, обрядових дійствах, традиційних ремеслах, що належать до нематеріальної культурної спадщини українського народу.

Візитними картками нашого краю є вишивка і климарство решетилівських та гончарство опішнянських майстрів. Елементи нематеріальної культурної спадщини «Технологія виконання вишивки «білим по білому», «Традиції рослинного килимарства Решетилівки» та «Опішнянська кераміка» були внесені до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України.

Наступним кроком стало просування елемента нематеріальної культурної спадщини «Технологія виконання вишивки «білим по білому» міста Решетилівка Полтавської області до списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Унікальність решетилівської вишивки «білим по білому» в поєднанні від 5 до 7 технік в одній композиції орнаменту. Вишивка «білим по білому» має до 100 технік, а вишивальниці й зараз виконують її вручну.

З вересня 2020 року розпочалася копітка праця з підготовки номінаційного досьє. Була створена ініціативна група Полтавської обласної ради, Департаменту культури і туризму Полтавської ОДА представників ОТГ, представників носіїв елемента, різних культурних установ, що проводила опитування майстрів, представників громади, проводила обговорення. Обласна державна адміністрація подала на розгляд до Міністерства культури та інформаційної політики України відповідне номінаційне досьє та перелік необхідних документів та матеріалів.

Згідно з вимогами ЮНЕСКО, були зібрані матеріали, що висвітлюють поширення вишивки «білим по білому», проведено дослідження елемента та опитування громади майстрів-носіїв елемента, підготовлено інвентаризацію елемента з фото- та аудіо фіксацією процесу та подано Українському центру культурних досліджень моніторингову інформацію, проведена інформаційна кампанія для популяризації елемента. За умовами ЮНЕСКО, зарахованими до Репрезентаційного списку нематеріальної культурної спадщини людства можуть ті звичаї (навички, знання і т. д.), які постійно відтворюються, передаються від покоління до покоління. У Решетилівці відбувається постійна робота з молоддю, яка переймає вишивальні секрети у досвідчених майстрів Решетилівського художнього професійного ліцею. Для збереження та розвитку елементів нематеріальної культурної спадщини було ініційовано проведення відкритих та онлайн уроків, традиційних майстер-класів з технології виконання вишивки «білим по білому».

Важливу роль у популяризації елементів нематеріальної культурної спадщини «Технологія виконання вишивки «білим по білому», «Традиції рослинного килимарства Решетилівки» відіграє відкритий регіональний мистецький фестиваль «Решетилівська весна».

На Полтавщині створили перший в Україні «Релігійний атлас», покликаний популяризувати сакральні об'єкти області, релігійний туризм. Наш край відомий прекрасними храмами й монастирями, а розроблений атлас

допоможе створити нові туристичні маршрути. Перша частина видання присвячена православ'ю, друга – протестантським об'єднанням, третя – різноманітним конфесіям, які є малочисельними на Полтавщині. Область має низку православних сакральних об'єктів, що є унікальними історичними, культурними шедеврами, на які автори видання звертають увагу читачів. Атлас також містить інформацію про розміщення культових пам'яток протестантської Полтавщини.

Збереження, популяризація унікальних пам'яток культури та історії – це основна мета діяльності музейної галузі регіону. Критеріями успішності музею є поповнення фондів унікальними експонатами та створення нових цікавих проєктів. Музеї, зберігаючи пам'ятки культури, залучають відвідувачів до надбань національної культурної спадщини.

Одним з найважливіших завдань збереження культурної спадщини Полтавщини є моніторинг стану культурних пам'яток, їхня реставрація, бо через брак коштів значна їх частина перебуває в неналежному стані. Потребує уваги і нематеріальна культурна спадщина, необхідно продовжити роботи з просування її елементів до Репрезентаційного списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, а також проводити роботу з молоддю, щоб передати наступним поколінням унікальні вміння народних майстрів.

Список використаних джерел :

1. Культура і туризм на Полтавщині : підсумки-2021 та перспективи поточного року. URL : <https://poltava-rda.gov.ua/news/1644306088/>
2. Програма збереження, вивчення та популяризації Більського городища на 2018–2022 роки. URL : https://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/poiasniuvalna_zapyska_bilsk.pdf
3. Решетилівська вишивка очікує визнання ЮНЕСКО в 2022-му році. URL : <https://central-ua.tv/news/47037/>

Кашина Анна

*студентка Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – доцентка В. Дмитренко)
(м. Полтава)*

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ЖИВОПИСІ

Виникнення школи українського постмодернізму в живописі пов'язують із Манежною виставкою 1988 р. (іноді її називають «українська хвиля», «український трансавангард»).